

ARKIVVERKET

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato	08.11.2019
Din ref.	
Vår ref.	2019/12019
Saksbehandler	HELERI/BEVAR

Arkivverkets hørings svar til forslag om ny arkivlov

Vi viser til NOU 2019: 9 *Fra kalveskinn til datasjø* som er sendt på offentlig høring. Her er Arkivverkets hørings svar.

1. Innledning

Arkivlovutvalgets utredning tar tak i sentrale utfordringer innen dokumentasjonsforvaltning og arkiv. Selve lovutkastet følger opp og tar tydelig sikte på å være tilpasset en digital forvaltning, som både er i rask utvikling og hvor tværfaglighet er viktig. Utkastet reflekterer dette ved i stor grad å vektlegge formål og hensyn, fremfor virkemidler og detaljregulering. I tillegg er det skrevet i en språkdrakt som tar sikte på å gjøre loven tilgjengelig på tvers av fagretninger. En slik lov har vært etterspurt lenge. Vi ønsker denne loven velkommen og ser at den passer godt overens med den retningen Arkivverket allerede har tatt med dokumentasjonsforvaltning og arkiv i et digitalt samfunn.

Utvalget har særlig konsentrert seg om noen nye, overordnede grep i lovutkastet. Vårt hørings svar vil først og fremst handle om disse grepene og om hovedtrekkene i lovutkastet. Vi går i mindre grad inn på detaljer i forslaget. Vi legger til grunn at departementet kommer til å jobbe videre med de enkelte lovbestemmelsene, etter å ha tatt stilling til overordnede veivalg. Arkivverket stiller seg til rådighet i det videre arbeidet med ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiv.

Utvalget skulle i henhold til sitt mandat utforme et utkast til lov og det er i hovedsak lovutkastet vårt hørings svar dreier seg om. Vi synes også det er viktig å påpeke at juridiske reguleringer må kombineres med andre tiltak, slik som tekniske løsninger som fellestjeneste for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring, og faglige og pedagogiske virkemidler.

Arkivverket påpeker flere steder behov for videre utredning. Det er viktig med et godt kunnskapsgrunnlag, men dette må ikke bli et hinder for å komme raskt i gang med modernisering av regelverket.

2. Oppbyggingen av hørings svaret

Vi kommenterer først de delene av lovutkastet som departementet har pekt på i høringsbrevet, og som særlig skiller seg fra gjeldende arkivlov. Deretter tar vi for oss de øvrige delene. Vi redegjør kort for utvalgets vurderinger og løfter frem noen forhold vi mener er spesielt sentrale, før vi presenterer Arkivverkets tilråding på de ulike punktene.

Det er enkelte områder som er mindre vektlagt både i lovutkastet og i utredningen. Vi antar dette kan være en konsekvens av at utvalget særlig har konsentrert seg om utfordringer knyttet til

dokumentasjon i en digital forvaltning. Dette representerer akutte utfordringer. Imidlertid er det viktig å være oppmerksom på at arkivsektoren står overfor flere andre utfordringer, noe også utvalget har påpekt. Dette vil bli løpende kommentert underveis i fremstillingen. Vi ser frem til fortsatt dialog med departementet om det videre arbeidet på disse områdene.

3. Forslaget om å utvide lovens virkeområde – § 2

Utvalget foreslår å utvide lovens virkeområde, slik at det sammenfaller med virkeområdet til offentleglova. På den måten inkluderes virksomheter med nær offentlig tilknytning eller som i betydelig grad finansieres med offentlige midler. Utvalgets forslag er i tråd med anbefalingen i Arkivmeldinga, St.meld. nr. 7 (2012-2013) på dette punktet.

Arkivverkets erfaring er at det hyppig etterspørres dokumentasjon fra virksomheter som faller utenfor lovens virkeområde i dag. Dette kan være dokumentasjon som direkte berører innbyggernes rettigheter, som for eksempel der kommuner setter ut oppgaver til private, eller dokumentasjon fra offentlige virksomheter som er organisert som privat rettssubjekt, eller der det offentlige eier 50 % eller mer og/eller har avgjørende innflytelse. Å få disse virksomhetene inn under arkivregelverket, vil innebære en styrking av rettsikkerheten og være et effektivt grep for å bedre sikre samfunnsdokumentasjon og fremtidig kulturarv.

Arkivverkets tilråding

- **Arkivverket støtter utvalgets forslag om å utvide virkeområdet.**

4. Dokumentasjonsplikter – §§ 6 til 15

Utvalget foreslår å innføre krav om dokumentasjonsstrategi og eksplisitte dokumentasjonsplikter, blant annet om kommunikasjon, avgjørelser, automatisert rettsanvendelse, informasjonssystemer, databaser og registre. Hensikten er å bidra til strategisk forankring av arbeidet med dokumentasjonsforvaltning, redusere tvil om hva som skal dokumenteres og sikre bedre samfunnsdokumentasjon. Fokus endres fra den tradisjonelle oppfatningen av det som regnes som «dokumenter» til å dreie seg om å dokumentere prosesser.

Dokumentasjonspliktene er forholdsvis detaljerte. Loven må imidlertid gi rom for utvikling i hvordan dokumentasjon sikres, og som en del av det, hva som dokumenteres. Dette bør være et viktig hensyn i det videre arbeidet med lovforslaget.

Dagens arkivlov fastsetter at alt i utgangspunktet er arkiv, med mindre det er konkret avgrenset. Dokumentasjonspliktene i lovutkastet angir derimot konkret hva som skal dokumenteres. En slik positiv angivelse kan åpne for mistolkning og føre til at virksomheter unnlater å dokumentere forhold som har verdi som dokumentasjon, fordi de faller utenfor de positivt angitte dokumentasjonspliktene. Bestemmelsene i § 13 om virksomhetenes plikt til å dokumentere ut fra en konkret vurdering, og § 15 om Nasjonalarkivets adgang til å gi virksomheter pålegg om å dokumentere, er ment å motvirke dette. Dersom bestemmelsene vedtas, må de følges nøye opp for å påse at de fungerer etter hensikten.

På bakgrunn av at dokumentasjonspliktene skal legge til rette for langtidsbevaring, og omfatter mer enn enkeltvedtak og forskrifter, virker det hensiktsmessig at bestemmelser om dette tas inn i arkivloven og ikke forvaltningsloven.

Vi vil anbefale at Kulturdepartementet i det videre arbeidet med loven går i dialog med Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Justisdepartementet, for å sikre at implementeringen av dokumentasjonspliktene i regelverket blir på hensiktsmessig nivå og i en form som legger til rette for digitalisering. Det er også nødvendig å sikre god sammenheng med forvaltningsloven og personvernforordningen, både om hva som reguleres hvor og begrepsbruk.

Arkivverkets tilråding

- **Arkivverket støtter retningen og intensjonen i forslaget om dokumentasjonsstrategi og dokumentasjonsplikter.**

5. Dokumentering av automatisert rettsanvendelse – § 10

De tradisjonelle arkivprosessene er i liten grad rettet inn mot å fange opp automatisert og delvis automatisert rettsanvendelse. Samtidig øker automatiseringsgraden i den digitale forvaltningen. Utvalget mener det er behov for egne bestemmelser om dokumentasjon av denne typen saksbehandlingsprosesser, slik at det skal være mulig å ettergå både prosessen, grunnlaget for og innholdet i de avgjørelser som kommer ut av systemet. Forslaget står i lovutkastet § 10.

Forvaltningslovutvalget har også tatt for seg utfordringene med automatisert rettsanvendelse. Bestemmelsen i § 12 i utkast til ny forvaltningslov pålegger forvaltningsorganer å dokumentere det rettslige innholdet i automatiserte saksbehandlingssystemer. Arkivverket oppfatter at bestemmelsene i de to lovutkastene overlapper hverandre noe. Forvaltningslovutvalget avgrenser seg imidlertid til dokumentasjon av det rettslige innholdet. Arkivlovutvalgets forslag til dokumentasjonsplikt skal i tillegg gjøre systemets virkemåte transparent og forståelig, slik at det er mulig i ettertid å forstå konteksten informasjonen ble skapt i, så vel som informasjonen i seg selv.

Arkivverket forutsetter at arkivlovens og forvaltningslovens regler på dette området samordnes. Alle dokumentasjonspliktene knyttet til automatisert rettsanvendelse bør samles i den samme loven, og det gir best sammenheng om de står i arkivloven. Forøvrig vurderer Arkivverket at detaljerte bestemmelser passer best i forskrift. Loven kan da holdes på et mer overordnet og prinsipielt nivå. Plikten til å dokumentere automatisert rettsanvendelse er eksempel på et område hvor dette kan være aktuelt. Derved kan en også unngå at lovverket mister fleksibilitet og virker begrensende på digitaliseringen og utviklingstakten.

Overskriften på utkast til § 10 er «Dokumentering ved automatisert rettsanvendelse». Ordet «ved» bør byttes ut med «av», fordi det ellers kan føre til en oppfatning om at dokumentering skal skje ved hver avgjørelse. Meningen må være å dokumentere hvordan systemet er innrettet og grunnlaget vedtakene fattes på.

Arkivverkets tilråding

- **Arkivverket støtter forslaget om plikt til å dokumentere automatisert rettsanvendelse.**

6. Journalføringsplikten

Utvalget foreslår en ny arbeidsdeling mellom offentleglova og arkivloven. De foreslår at hensyn knyttet til sikring av dokumentasjon blir et anliggende for loven om samfunnsdokumentasjon og arkiver, mens offentleglova regulerer plikten til å gi innsyn i dokumentasjonen. Utvalget vurderer det slik at dagens binding mellom arkivlova og offentleglova antakeligvis bidrar til dårligere dokumentfangst, og at det derfor også har uheldige konsekvenser for adgangen til innsyn. Videre legger utvalget til grunn at åpenhet og etterprøvnbarhet i en digital forvaltning kan ivaretas med andre og mindre arbeidskrevende metoder enn den tradisjonelle journalføringen. Derfor er lovforslaget utformet uten krav til journalføring. Utvalget foreslår at bestemmelsene om journalføring inntil videre heller hjemles i offentleglova.

Arkivverket ser at dagens regler og krav til journalføring ikke fører til tilstrekkelig fangst og sikring av dokumentasjon. Dokumentene som er tilgjengelige på den offentlige journalen, er på langt nær dekkende for virksomhetens aktiviteter og dokumentasjon. Det manglende samsvaret mellom journalen og virksomhetens faktiske dokumentasjon øker i takt med den digitale transformasjonen. Samtidig kan journalføringen heller ikke lenger anses som et avgjørende virkemiddel for å finne frem i dokumentasjonen og holde oversikt over virksomhetens aktiviteter.

Plikten til journalføring bør fases ut, men ikke før nye løsninger er utviklet og kommet på plass. Vi understreker betydningen av å komme raskt i gang med utviklingsarbeidet. Arkivverket påtar seg gjerne en pådriverrolle i utviklingsarbeidet, som fortrinnsvis bør skje i samarbeid med andre relevante aktører, særlig Kommunal og moderniseringsdepartementet og Justis departementet. Arkivverket støtter utvalgets forslag til arbeidsdeling mellom offentleglova og arkivloven. Dersom plikten til å føre journal skal videreføres, så må det være som et redskap for innsyn og ikke som en del av arbeidet med å sikre dokumentasjon.

Arkivverkets tilråding

- **Arkivverket slutter seg til utvalgets analyse av utfordringsbildet.**
- **Plikten til å føre journal som en del av arkivarbeidet bør fases ut. Det er viktig å komme raskt i gang med arbeidet med å finne andre alternativer.**

7. Formålsbestemmelsen

Utvalget har bygget ut dagens formålsbestemmelse for å ta høyde for at lovutkastet i større grad enn dagens lov, regulerer arkivdanningen og innfører dokumentasjonsplikter. Bestemmelsen nevner også eksplisitt arkivenes betydning for rettsstat og demokrati.

Utkastet til formålsbestemmelse inneholder en lang rekke viktige hensyn. Tilgjengeliggjøring hører etter vårt syn også hjemme i formålsbestemmelsen i en lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver. Forslaget fastsetter som et formål at arkivene skal «brukes», men en helt nødvendig forutsetning for bruk er at arkivene gjøres tilgjengelig. Det kan også pekes på at den teknologiske utvikling og digitalisering aktualiserer spørsmålet om tilgjengelighet på andre måter enn før, og at det også av den grunn bør inn i formålsparagrafen.

Slik bestemmelsen er utformet legger den stor vekt på arkivenes verdi som dokumentasjon av forvaltningens virksomhet og handlinger. For ettertiden kan imidlertid dokumentasjonens verdi som informasjon om tiden den ble skapt i, være vel så viktig som dens verdi som ren

dokumentasjon. Dokumentasjon er med andre ord en betydelig informasjonsressurs. Skillet mellom dokumentasjonsverdi og informasjonsverdi er grunnleggende i arkivfaglig bevaringsteori. Selv om forvaltningen selv ikke lenger har behov for dokumentasjonen for å dokumentere sin virksomhet, kan informasjon som ligger lagret der, være av uvurderlig verdi for andre og for ettertiden. Arkivenes verdi som informasjonsressurs vil ha stor betydning for Nasjonalarkivets arbeid med bevarings- og kassasjonsvurderinger, og stor relevans for vår rolle som forvalter av historiske data.

En spesifikk referanse til arkivers informasjonsverdi i formålsparagrafen vil også være viktig som en overordnet føring for en kommende bevaringsutredning, som foreslås av utvalget. Likeledes vil det kunne ha en normativ verdi når forvaltningen skal vurdere innføring av slettebestemmelser i særlovgivningen. Det vil også kunne være av betydning ved tolkningen av begrepet «arkivformål i allmennhetens interesse».

Formålsbestemmelsen nevner kunnskap om kulturarven som ett av formålene. Arkivverket anbefaler at dette ordet skrives i ubestemt form.

Arkivverkets tilråding

- **Arkivverket er altoverveiende positiv til innretning av den nye formålsbestemmelsen.**
- **Tilgjengeliggjøring må nevnes som et av de formål loven skal legge til rette for.**
- **Formålsbestemmelsen må også speile arkivenes verdi som informasjonsressurs.**

8. Definisjoner

Utvalget har innført nye begreper og foreslått nye definisjoner på etablerte begreper innen dokumentasjonsforvaltning og arkiv. Arkivverket stiller seg positiv til modernisering av begrepsapparatet og hensynet til kommunikasjon med nye målgrupper, men er opptatt av at endring av etablerte begreper ikke må føre til ytterligere usikkerhet.

Arkivverkets tilråding

- **Arkivverket anbefaler ytterligere gjennomgang av begreper i § 5, for å sikre at disse er tilstrekkelig beskrevet og at alle relevante begrep er definert.**

9. Personvern. Arkivformål i allmenhetens interesse – §24

Personvernforordningen legger vesentlige premisser for dokumentasjon og arkiv. Derfor må arkivloven ha hensiktsmessige regler på dette området som er klare og tydelige. Utvalget tilkjenner at forordningen er komplisert og utilgjengelig. Begrepet «arkivformål i allmennhetens interesse» er nytt i personvernsammenheng. Utvalget synes å legge til grunn at «arkivformål i allmennhetens interesse» er et personvernrettslig, mer enn et arkivfaglig, begrep. Det kan være årsaken til at lovutkastet ser ut til å stramme inn mer enn hva forordningen synes å kreve. Arkivformål i allmennhetens interesse må også sees i sammenheng med deling og gjenbruk av data, og legge til rette for bruk i et «økosystem»-perspektiv.

Behandling av personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse er relevant som behandlingsgrunnlag for både arkivskapere (som sekundærformål) og arkivinstitusjoner (som primærformål). Det er positivt at lovutkastet § 24 etablerer et behandlingsgrunnlag for offentlige arkivinstitusjoner, men det er viktig at det fremgår helt tydelig at dette er formålet med

bestemmelsen. For andre virksomheter foreslås det at Datatilsynet kan gi godkjenning for dette behandlingsformålet. Arkivverket mener at siden «arkivformål i allmennhetens interesse» primært er et arkivfaglig begrep, er det naturlig at Nasjonalarkivet tillegges rollen som godkjenningsmyndighet.

Etter at personvernforordningen ble iverksatt i 2018, har Arkivverket og Datatilsynet diskutert seg frem til gode løsninger i skjæringspunktet mellom arkiv og personvern. I en klagesak i mars i år, umiddelbart før Arkivlovutvalget leverte sin utredning, avklarte Personvernemnda for eksempel at bevaringsplikt etter arkivloven utgjør behandlingsgrunnlag etter forordningen. Denne avklaringen reflekteres verken i NOU'en eller lovutkastet.

Det kan se ut til at utvalget har søkt å rydde opp i et komplisert felt ved å foreslå nye reguleringer i arkivloven, på områder der personvernloven, personvernforordningen og annet offentligrettslig regelverk allerede har kompakte sett med regler. Imidlertid er det Arkivverkets syn at lovutkastet ikke bidrar til større klarhet. En bør være varsom med å forsyne dette feltet med ytterligere regulering, da det kan virke mot sin hensikt. Et eksempel på dette er forslaget til bestemmelser om dataminimering i §§ 6 og 27, som etter vårt syn kan bidra til uheldige misforståelser, se punkt 11.

Arkivverkets tilrådinger

- **Arkivverket støtter forslaget om at arkivloven fastsetter behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger hos Nasjonalarkivet, kommuner, fylkeskommuner og offentlig eide arkivinstusjoner som skjer for arkivformål i allmennhetens interesse.**
- **«Arkivformål i allmennhetens interesse» er først og fremst et arkivfaglig begrep, og Nasjonalarkivet, ikke Datatilsynet, bør være godkjenningsmyndighet for andre virksomheter som behandler personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse.**
- **Arkivverket mener man bør være kritisk til innføring av nye reguleringer i arkivloven på et allerede innfløkt område.**

10. Innsyn og taushetsplikt hos Nasjonalarkivet – § 33

I dag er reglene for taushetsplikt og innsyn i avleverte arkiver uklare, og representerer en utfordring for arkivinstusjonene. Utvalget foreslår at offentleglova og forvaltningsloven skal regulere innsyn og taushetsplikt hos Nasjonalarkivet. Samtidig skal særlovsbestemmelser som gir parter utvidet innsynsrett eller som fastsetter lengre frister for taushetsplikt, fortsatt gjelde. Nasjonalarkivet skal kunne nekte innsyn selv om taushetsplikten har falt bort, når sterke personvern hensyn tilsier det. Nasjonalarkivet skal også kunne gi innsyn på «saklig grunn» til alle kategorier brukere. Det er ikke utredet og foreslått tilsvarende regler for kommunesektoren eller for andre arkivinstusjoner.

Forslaget om å ta utgangspunkt i bestemmelsene i forvaltningsloven er et hensiktsmessig grep, dersom en legger til grunn dagens forvaltningslov. Forvaltningslovutvalget foreslår imidlertid endringer i regelverket som etter Arkivverkets syn ikke vil passe like godt. Eksempelvis foreslås at taushetsplikten skal gjelde i 20 år etter at en person er død. Arkivlovutvalget foreslår for sin del 10 år etter død. Vår erfaring tilsier at i arkivsammenheng kan begge alternativer være i korteste laget. Ingen av utvalgene problematiserer bruken av dødsdato som utgangspunkt for bortfall av taushetsplikt, men påpeker behovet for videre utredning av spørsmålene.

Det foreslås at bestemmelser som gir videre rett til innsyn eller som fastsetter lengre taushetsplikt hos arkivskaper, fortsatt skal gjelde hos Nasjonalarkivet. Dette skaper et komplekst rettskildesystem, og vil bli svært komplisert å praktisere. Det medfører også spørsmål om faglige styringslinjer og hvem som skal være klageinstans. Utvalget har dessuten ikke vurdert om reglene som gjelder for innsyn hos arkivskaper også vil tilfredsstille kravene som følger av personvernforordningen. Dette er et særlig relevant spørsmål ved behandling av personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse i en arkivinstusjon. Det er heller ikke gitt at en profesjonsbasert taushetsplikt hos arkivskaper som varer uten tidsbegrensning, vil utgjøre et hensiktsmessig rammeverk for forvaltning av dokumentasjon i en arkivinstusjon som har som formål å gjøre arkivene tilgjengelig for ettertiden.

Arkivverket kan støtte en løsning med en samordning mellom arkivloven og forvaltningsloven, slik den er utformet i dag. Vi kan imidlertid ikke støtte de foreslåtte særbestemmelsene. Forslaget til bestemmelser som gir Arkivverket adgang til å gi innsyn på saklig grunn til alle kategorier brukere og til å nekte innsyn når sterke personvern hensyn tilsier det, ivaretar de samme hensynene. Prinsipielt er det Arkivverkets syn at det bør fastsettes egne spesialbestemmelser for taushetsplikt og innsyn i avleverte arkiver i arkivloven.

Problemstillinger knyttet til innsyn i avleverte arkiv er ikke avgrenset til Nasjonalarkivet, men angår i like stor grad kommunal sektor. Spesielt er innsyn for forskere i kommunale arkiver en stor utfordring. Kommunene kan ikke selv gi tillatelse til innsyn, men dette må innhentes fra vedkommende departement. Dette bidrar til at kommunale arkiver i liten grad blir brukt som kilde til kunnskap og forskning. Dette er uheldig, all den tid arkivbevaring skal legge til rette for slik bruk. Arkivverket er enig med utvalget i at dette er spørsmål som må utredes videre.

Arkivverkets tilrådinger

- **Arkivverket mener prinsipielt at det bør innføres egne spesialbestemmelser i arkivloven som regulerer innsyn i arkiv som forvaltes av arkivinstusjoner.**
- **Inntil videre støttes forslaget om at reglene i dagens forvaltningslov legges til grunn, men uten de særreglene som utvalget har foreslått.**
- **Spørsmål knyttet til taushetsplikt og innsyn bør utredes videre og også omfatte kommunal sektor og andre typer arkivinstusjoner.**

11. Langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av arkiver. Bevaring og kassasjon

Utvalget foreslår flere grep som vil påvirke arbeidet med bevarings- og kassasjonsvurderinger. Likevel gis ikke området en samlet og helhetlig fremstilling, verken i utredningen eller lovutkastet.

Begrepet «kassasjon» erstattes av «sletting». Sletting kan skje hvis det er hjemmel i forskrift etter arkivloven eller hvis det foreligger sletteplikt etter annen lov eller forskrift (§ 18). Før overføring til langtidsbevaring skal organet avtale med Nasjonalarkivet i hvilken grad det skal foretas dataminimering etter personvernforordningen. Andre virksomheter (i praksis virksomheter i kommunal sektor) skal sende melding om dataminimering til Nasjonalarkivet (§ 27).

Dagens arkivlov har et generelt forbud mot å kassere arkiver. Kassasjonsmyndigheten ligger dels hos Kongen og dels hos Riksarkivaren. I sum gir dette Riksarkivaren en tydelig posisjon som

nasjonal bevarings- og kassasjonsmyndighet. Det er viktig at denne posisjonen ikke svekkes gjennom de grepene utvalget foreslår. Arkivverket kan heller ikke se at utredningen gir noe grunnlag for en antakelse om at det har vært utvalgets intensjon.

Fra et arkivperspektiv er det uheldig at lovutkastet legger til grunn at bestemmelser om kassasjon av offentlige arkiver ikke lenger kun skal fastsettes i arkivlov med forskrifter. Det er grunn til å frykte at arkivhensyn ikke vil bli tillagt tilsvarende vekt når ulike sektorer skal utarbeide regelverk i særlovgivningen. Kassasjon er et innarbeidet arkivfaglig begrep, mens sletting gir en del andre assosiasjoner i tillegg, særlig knyttet til personvern. Arkivverket er klar over at personvernlovgivningen stiller strenge krav til behandling av personopplysninger. Ikke desto mindre er det viktig å være oppmerksom på faren for at slettebestemmelser i særlovgivningen kan ha helt andre perspektiver, og kan komme til å undergrave hensynet til arkivbevaring. Forslaget om en særskilt bestemmelse om dataminimering, er muligens tatt inn for å legge til rette for mer bevaring, men gir inntrykk av at minimering er obligatorisk før avlevering, noe som absolutt ikke er tilfellet.

Arkivverket vil fremheve at langtidsbevaring av personopplysninger også kan være godt personvern. Det forutsetter imidlertid at den registrertes rettigheter og friheter blir forsvarlig ivaretatt. Dette er forhold Arkivverket i høyeste grad er oppmerksom på, blant annet som ansvarlig for å tilby en felles nasjonal bevaringsløsning for digitalt arkiv, også for kommunesektoren.

En ny innretning på loven må ikke svekke Nasjonalarkivets rolle som statens fagorgan med spesialkompetanse på bevaringsvurdering og langtidsbevaring. Arkivmyndigheten vil ved disse vurderingene legge til grunn arkivfaglige vurderinger og hensyn, som det ikke kan forventes at sektororganer vil ivareta. Det mest naturlige vil derfor være at forskriftskompetansen legges direkte til Nasjonalarkivet. Uansett legger vi til grunn at kompetanse til å gi forskrifter og treffe beslutninger på dette området delegeres på samme måte som i dag.

Det bør vurderes tiltak med sikte på å unngå en ukoordinert fremvekst av slettebestemmelser i særlovgivningen, uten tanke på arkivbevaring. Dataminimering bør ikke fremheves som egnet sikringstiltak ved langtidsbevaring.

Arkivverket slutter seg til utvalgets vurdering av at bevaring og kassasjon er et område som reiser en lang rekke spørsmål, og som det er viktig å utrede videre. Hva som skal bevares for ettertiden er blant arkivfagets grunnleggende spørsmål og et forhold som løpende må vurderes opp mot arkivlovens formål, grenseflater mot annet regelverk, mv.

Arkivverkets tilrådinger

- **Nasjonalarkivets rolle som statens fagorgan på området bevaring og kassasjon må videreføres på samme nivå som i dag.**
- **Det må sikres at arkivfaglige hensyn ivaretas ved etablering av slettebestemmelser i særlovgivningen, dersom et generelt kassasjonsforbud ikke videreføres.**
- **Dataminimering må ikke fremheves i loven som et egnet sikringstiltak.**

12. Avlevering, overføring til langtidsbevaring

Lovutkastet har ingen samlet og systematisk regulering av forhold knyttet til overføring av dokumentasjon fra virksomhetene som har skapt den, til langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring hos arkivinstitusjoner. Utvalgets intensjon synes å være at ansvaret for å gjennomføre avlevering fortsatt skal ligge hos virksomhetene, men dagens bestemmelse i arkivloven § 10, om at arkivskaper skal dekke utgiftene ved avlevering, gjenfinnes ikke i lovteksten. Videre erstattes den innarbeidete arkivfaglige termen «avlevering» av «overføring», uten at innholdet i det nye begrepet er gjort rede for. Lovutkastet henviser forhold knyttet til overføring til Kongen som forskriftsmyndighet.

Avlevering er en kjerneprosess i forholdet mellom arkivskaper og arkivinstitusjon. Det er uheldig om det oppstår tvil om hvordan ansvar, oppgaver og kostnader skal fordeles. Behovet for klare regler forsterkes dersom flere virksomheter skal omfattes av loven. Området bør derfor reguleres mer eksplisitt i selve lovteksten. Relevante bestemmelser bør samles, gjerne i et eget kapittel. Detaljnivået på reguleringen i loven bør likevel ikke være for høyt, men fastsette overordnede prinsipper med en forskriftshjemmel som åpner for smidige tilpasninger i takt med teknologisk utvikling og forutsetninger. Det vil trolig være mest hensiktsmessig om forskriftsmyndigheten legges til Nasjonalarkivet som fagmyndighet, da dette dreier seg om rent arkivfaglige problemstillinger.

Ved utvidelse av virkeområdet, vil det bli behov for klarere regulering av ansvar og plikter også i kommunesektoren. Dette er fordi kommunene da vil få ansvar for å ta imot arkiver som overføres fra virksomheter hvor de ikke selv har stått for arkivdanningen.

I utkastet § 28 pålegges Nasjonalarkivet å tilby kommuner og fylkeskommuner løsning for langtidsbevaring av digitalt skapte arkiv. Arkivverket vil presisere at løsningen også bør legge til rette for at kommunene kan tilgjengeliggjøre materialet der. Dette er ikke ment å endre kommunenes overordnede ansvar for bevaring og tilgjengeliggjøring av sitt materiale, slik det for øvrig også kommer frem av merknadene til paragrafen.

Arkivverkets tilrådinger

- **Loven må samle, klargjøre og utdype plikter og ansvar ved overføring av arkiv.**
- **Loven må holdes på et overordnet og prinsipielt nivå med en forskriftshjemmel som legger til rette for smidig tilpasning. Forskriftsmyndigheten legges til Nasjonalarkivet.**
- **Det må tas høyde for at kommunene vil kunne få et tilsvarende behov for regulering.**
- **Løsningen som skal tilbys kommunesektoren må omfatte både langtidsbevaring og muligheter for tilgjengeliggjøring.**

13. Private arkiver

I hovedtrekk viderefører lovutkastet dagens regler om private arkiver. Imidlertid får Nasjonalarkivet et tydeligere nasjonalt koordineringsansvar for bevaring av private arkiv, mens fylkeskommunen gis en lovfestet koordineringsrolle på regionalt nivå. Nasjonalarkivet skal føre tilsyn med offentlig finansiert arbeid med private arkiver (§ 34). Videre legger utkastet til grunn at private arkiver i offentlig finansierte arkivinstitusjoner skal langtidsbevares etter arkivfaglige prinsipper (§ 35).

For å sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon er det ønskelig at det blir bevart et bredt spekter av arkiver fra privat sektor. Som privat eiendom kan ikke private arkiver reguleres på samme måte som arkiver etter offentlige virksomheter. Derfor er det viktig å videreføre bestemmelsene om særskilt verneverdig arkiv slik utvalget foreslår i § 37. Utvalget har foreslått at dette skal gjelde arkiver av «stor nasjonal betydning», uten at dette er nærmere gjort rede for. Vi støtter ikke dette forslaget, men foreslår at gjeldende rett videreføres på dette punkt.

Utvalgets forslag til bestemmelser om koordineringsansvar representerer en tydeliggjøring av det ansvar Riksarkivaren ivaretar i dag. For fylkeskommunene formaliseres det regionale ansvaret som de fleste allerede har påtatt seg. Dette forutsetter et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom nasjonalt og regionalt nivå, noe som må forventes å bidra til en styrking av innsatsen for bevaring av private arkiver.

Bestemmelsen om Nasjonalarkivets ansvar for å føre tilsyn på privatarkivfeltet fastsetter ikke tydelig hva tilsynet omfatter. Dette bør presiseres, så det blir klart hva og hvem som er omfattet. Kravet i utkastet § 35, om at langtidsbevaring av private arkiver skal skje etter arkivfaglige prinsipper, bør ikke bare gjelde «arkivinstitusjoner». De samme krav bør stilles til andre som forvalter private arkiver, dersom de mottar offentlige midler, så som bibliotek, museer og andre. Som nasjonal fagmyndighet er det Nasjonalarkivets ansvar å presisere og veilede i hva disse arkivfaglige prinsippene innebærer.

Det er viktig at de private arkivene synliggjøres på måter som sikrer at de når ut til publikum. Vi støtter derfor forslaget om at private arkiver skal registreres i en allment tilgjengelig og nettbasert katalog.

Arkivverkets tilrådinger

- **Arkivverket støtter forslaget om å styrke Nasjonalarkivets nasjonale ansvar for privatarkiv og å lovfeste et koordineringsansvar for fylkeskommunen på regionalt nivå.**
- **Tilsynshjemmelen må presiseres og gi Nasjonalarkivet et mer presist mandat.**
- **Plikten til å forholde seg til arkivfaglige prinsipper må gjelde alle som forvalter privatarkiv og som mottar offentlige midler, og må omfatte både langtidsbevaring og registrering i nettkatalogen.**

14. Om Nasjonalarkivet

Utvalget foreslår Nasjonalarkivet som nytt navn på Arkivverket. Vi går inn i en ny tid, og et nytt navn er en god måte å markere dette på. Vi ser frem til videre dialog med departementet om dette.

Videre omtales Nasjonalarkivet som direktorat i arkivsektoren. Vi synes det er tidsriktig å omtale den virksomhet som Arkivverket gjør som myndighetsorgan og faglig utviklingsaktør som direktoratsoppgaver. Oppgavene er ikke utførlig beskrevet i utredningen, men hvordan vi løser våre oppgaver ivaretas også gjennom tildelingsbrev og i styringsdialogen med departementet. Presisering av oppgaver kan avklares innenfor denne rammen.

Arkivverkets tilråding:

- **Vi støtter forslaget om å endre navn på etaten.**

15. Tilsyn

Utvalgets forslag innebærer økt tilsynsvolum som følge av et utvidet virkeområde og flere lovkrav. Utvalget har særlig vært opptatt av at behovet for klar rolledeling tilsier at tilsynsoppgaver ikke bør ivaretas av Nasjonalarkivet. Et eget arkivtilsyn anbefales ikke. Derimot foreslås det å utrede et eget «digitaliseringstilsyn» som skal føre tilsyn med både arkivloven, offentleglova, forvaltningsloven og eForvaltningsforskriften. Inntil videre foreslår utvalget at tilsynsoppgavene deles mellom Nasjonalarkivet og fylkesmennene, som skal føre tilsyn med kommuner og fylkeskommuner.

Siden Arkivverket omorganiserte seg, har tilsynsvirksomheten vært en prioritert oppgave og et satsingsområde for etaten. Vi har kommet langt og har fortsatt ambisjoner om videre utvikling av tilsynsfunksjonen. Arbeidet med dokumentasjon og arkiv er i sterk utvikling og det har betydelig merverdi å komme så tett på dette arbeidet som tilsynsaktiviteten gir anledning til. Denne merverdien består blant annet i å forstå hvordan regelverket slår ut i praksis og hvordan vi som fagmyndighet kan bidra til å utvikle feltet på en god måte.

Utvalget har ikke gått grundig inn i problemstillinger knyttet til å innføre et tilsynsregime på offentleglovas og forvaltningslovens område. Etter vårt syn fremstår ikke opprettelsen av et «digitaliseringstilsyn» som et særlig sannsynlig scenario i nærmeste fremtid. Et slik utredning er heller ikke noe vi vil støtte. Uansett mener Arkivverket det er mest hensiktsmessig at fagmyndigheten fører tilsyn etter arkivloven, både på statlig og kommunalt nivå.

Arkivverkets tilråding

- **Arkivverket støtter ikke forslaget om å utrede et eget digitaliseringstilsyn som skal føre tilsyn etter arkivloven.**
- **Nasjonalarkivet bør fortsatt være ansvarlig for å føre tilsyn etter arkivloven.**

16. Krav til forvaltning av dokumentasjonen – skylagring

Utvalget foreslår å oppheve gjeldende forbud mot overføring av digital dokumentasjon til utlandet, med visse geografiske begrensninger, krav om risikovurderinger og mulighet for revisjoner.

Arkivverkets tilråding

Arkivverket er positive til at det åpnes for overføring av digital dokumentasjon til utlandet, med de begrensninger og krav som foreslås

Med hilsen

Inga Bolstad

Riksarkivar

Guri Lande

direktør strategi og styring

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur